

ritare possint, non tamen dispensare, quia non sunt capaces jurisdictionis ecclesiastice, vel saltem jure ordinario ejus non conceditur. At vero Prælati regulares exempti utramque potestatem habent.

17. Neque id est superfluum, tum quia interdum poterunt ex justa causa nolle irritare, sed dispensare vel commutare. Tum etiam quia aliquando vota irritare non possunt, in quibus poterunt dispensare, quorum nonnulla exempla breviter notari possunt. Primum est, votum transeundi ad arctiorem religionem, ut affirmat communis sententia: Anton., 2 p., tit. 41, c. 2, § 9; Cajet., 2. 2, q. 189, art. 2; Sylvest., d. q. 3; Soto, q. 3, art. 2, dub. 2, et q. 4, art. 3; Palac., d. disp. 3; Navar., Com. 4, de Regul., capit. 22. Qui omnes supponunt hoc votum non posse irritari, ut supra vidimus, et quoad dispensationem non esse reservatum, et consequenter inferunt a proprio Prælato posse dispensari, quia posset ab Episcopo, si esset illi subjectus, de quo infra suo loco videbimus.

18. Secundum exemplum est de voto confirmato ab eodem Prælato, quod forte irritare non potest, saltem licite, potest tamen dispensare in illo ex justa causa, secundum omnes allegatos, licet aliqui antiqui oppositum dixerint, ut refert Richar. supra, art. 4, q. 3, a quibus ipse non recedit, licet solum concludat tutius esse a superiori Prælato dispensationem petere. Sed quod diximus, certum est; quia Prælatus consentiendo in voto subditi non se privavit potestate dispensandi; cur enim, vel a quo? Aut enim sua voluntate, et hoc non, ut constat; vel voluntate superioris, et de hac unde constat? vel quæ esse potest justa causa illius, cum ille non peccaverit confirmingo votum, ut in poenam privationem illam meruerit? vel denique illa privatio sequitur ex natura rei, et hoc etiam dici non potest cum fundamento; quia ex confirmatione voti ad summum sequitur, ut tale votum sit firmum; votum autem, quantumvis firmum, est dispensabile; ergo non obstante illa confirmatione, votum manet sub objecto potentiae dispensandi, quæ in se nec diminuta, nec ligata fuit. Non est ergo dubium quin, legitima causa intercedente, possit idem Prælatus licite et valide in illo voto dispensare.

19. Quin etiam addimus tertium exemplum de voto confirmato a Superiori Prælato, quod ab inferiori ordinario irritari non potest, et tamen potest dispensare, etiam si Richardus supra oppositum dicat. Probatur, quia illud votum

est dispensabile, ut ratio facta probat, et non fuit reservatum a superiori propter consensum in illud, sed tantum confirmatum, quod longe diversum est; nec dispensatio est contraria confirmationi, sicut esset irritatio, quia est a potestate jurisdictionis, non a potestate dominativa. At per confirmationem Superioris extrahitur votum a potestate dominativa inferioris, non a jurisdictione voluntaria, ad quam pertinet dispensatio; ergo.

CAPUT XI.

QUI SINT SINGULORUM FIDELIUM PRÆLATI ORDINARII AD EORUM VOTA DISPENSANDA.

1. Quamvis Prælatus et subditi correlativa sint, et ideo, explicata potestate Prælatorum, videatur consequenter declaratum, uniuscujusque vota a Prælato, cui votens est subditus, esse dispensanda, nihilominus propter nonnulla dubia, quæ in aliquibus personis occurront, utile erit etiam ex parte voventium hanc subjectionem, seu relationem et capacitatem declarare.

2. *Vota facta a Pontifice ab eodem sunt dispensanda.*—Et primo inquire potest de Pontifice: nam etiam ille est capax votorum, sive illa habuerit ante pontificatum (non enim extinguntur ipso facto per dignitatem illam, quia nullo jure vel ratione hoc affirmari potest), sive sint emissae in illo statu; nam est capax votandi sicut et jurandi, ut per se notum est. Nec dubitandum est quin talia vota Pontificis dispensabilia sint, quia non debet esse pejoris conditionis, quam reliqui fideles. A quo ergo dispensabuntur? Nam Prælatum non habet, cum in terris non habeat superiorum, et secum ipse dispensare non potest, quia hic est actus jurisdictionis, quem non potest idem exercere circa seipsum. Dicendum vero est talia vota esse dispensanda per ejusdem Pontificis jurisdictionem, quia per inferiorem fieri non potest talis dispensatio, ut ratio facta probat. Deinde optimus modus erit, si Pontifex haec jurisdictionem suo confessori committat, quia tunc optime et sine ulla suspicione exercetur jurisdictionis. Sic enim alias diximus confessorem Pontificis ab eodem habere jurisdictionem, qua illum absolvit. Denique non est improbabile ipsum Pontificem posse per se ipsum secum dispensare, quia hic non requiritur distincta persona propter specialem institutionem, sicut in absolutione sacramentali, nec etiam requiritur propter usum jurisdictionis, quia in jurisdictione

voluntaria et suprema non est inconveniens eumdem ut Pontificem operari in se ipsum ut hominem, sicut de indulgentiis alias diximus.

3. *Simile dubium de Episcopis.*—*Excluditur.*—Secundo est simile dubium de Episcopis, de quibus Palud., 4, d. 38, quæstione quarta, articulo quarto, concl. 8, dicit, vota Episcopi suffraganei posse dispensari ab Archiepiscopo, *quia est (inquit) illi subjectus.* Unde consequenter idem fortasse diceret de Archiepiscopo respectu Patriarchæ, vel Primatis. Sed ex jure hoc accipi non potest, quia nullum invenitur, et alioqui Episcopus non est proprie subditus Archiepiscopo in spirituali regimine personæ suæ, sed solum in aliquibus actibus pertinentibus ad externam gubernationem Ecclesiæ, ut sumitur ex c. *Pastoralis*, de Offic. Ordin.; et ideo credo consulendam esse consuetudinem, de qua mihi non constat. Adit secundo Paludanus, posse hos Prælatos eligere confessorem qui cum illis in votis dispenset, quod solum probat ex eo quod possunt eligere confessorem, qui eos absolvat a casibus Episcopo reservatis, juxta c. ult. de Pœnit. et remiss.

4. *Episcopus nequit committere suo confessario potestatem ad dispensandum cum illo in votis.*—Sed hæc probatio inefficax est, tum quia ibi solum conceditur potestas eligendi confessorem, ad quam non sequitur potestas eligendi dispensatorem in votis, ut per se notum est; et ideo quando utrumque conceditur, exprimitur, ut in Jubilæis fit. Tum etiam quia ibi nulla fit mentio de reservatione, et ita ex vi illius textus non potest confessor electus absolvere a casibus reservatis superiori. Quod autem possit absolvere a reservatis ipsimet Episcopo, nihil refert, quia illa reservatio non comprehendit reservantem, tum quia non absolvitur jurisdictione sua, sed manante a superiori;

tum quia licet ita absolveretur, ipse posset committere jurisdictionem supra casum a se reservatum. Supra votum autem suum non potest, quia infra Papam nullus potest secum dispensare, ut sentit Glos. 1 (etiam de interpretatione loquens), in c. *Magnæ*, de Voto, ubi Panormitanus expresse dicit, Episcopum non posse dispensare in propriis votis, et sequitur Sylvester, Votum, 4, q. 3, § *Undecimum*; et Angel., Votum, 4, n. 7, argumento Clement. 2, de Reb. Eccles. non alien.; unde fit ut Episcopus non possit committere confessori a se electo potestatem dispensandi secum, quia nemo dat quod non habet. Quod autem confessori ab Epi-

scopo electo Pontifex illam conferat, jure non probatur, ut dixi. Nisi ergo consuetudo Episcoporum tales facultatem ostendat, jure ordinario a Pontifice in hac dispensatione pendat, quia illi immediate in his spiritualibus subjiciuntur.

5. *Expeditur simile dubium de Prælatis habentibus jurisdictionem episcopalem.*—Tertio, juxta hæc definiendum est simile dubium de Prælatis exemptis habentibus jurisdictionem Episcopalem, et potestatem ad dispensandum vota. Nam Palud., d. q. 4, art. 4, concl. 8, de Abbe ait posse eligere confessorem, qui cum illo in votis dispensem; sub Abbe vero omnes hos Prælatos comprehendere videtur, et tam regulares quam seculares, juxta tenorem c. ult., de Pœnit. et remiss. Sed hoc eadem ratione improbat, quam de Episcopis attulimus, quia non est major potestas, nec majus privilegium horum inferiorum Prælatorum quam Episcoporum, ut per se notum est. Igitur si secularis fuerit, et immediate subjiciatur Papæ, ad illum recurrat necesse est, ut ab eo dispensem; si vero fuerit regularis prior, guardianus et similes a Provinciali, hic a Generali, vel Commissario (si eum habuerit), et denique inferior a superiori dispensandus est, quia superior habet in inferiorem Prælatum jurisdictionem, et non e converso, neque idem in se ipsum. Prælatus autem supremus religionis, ut Generalis, a tota religione, que illi superior est, potest habere designationem personam ad hoc munus, vel potestatem eligendi confessorem cum tota hac potestate, quam tunc non eligens, sed religio in virtute Bullarum Pontificiarum confert. Ac denique in unaquaque religione expendenda sunt illius privilegia et statuta, et juxta illa judicandum est.

6. *An principes seculares habeant aliquam potestatem ad dispensandum in suis votis.*—Quartum, et simile dubium tractari potest de regibus, vel aliis secularibus principibus, sed revera in eis proprie non habet locum, nec in aliquo genere vel statu hominum, sive laicorum, sive ecclesiasticorum, secularium, vel regularium. Nam omnes habent aliquem ecclesiasticum Prælatum, cui subjiciuntur, et ab illo debent per se loquendo in votis dispensari. Ut Cardinalis, verbi gratia, a Papa, regis a suis Episcopis, loquendo de ordinario jure. Nam ex privilegio fortasse habent facultatem eligendi confessorem, qui hanc potestatem habeat, et tunc a Papa manabit potestas, et sic de aliis similibus personis judicandum est. De

inferioribus autem occurunt duo alia specia-
lia dubia, partim ad religiosos, partim ad lai-
cos pertinentia.

7. An possit religiosus petere dispensationem voti ab Episcopo. — Quinto ergo interrogari potest an possit subditus Prælati exempti, ut religiosus, verbi gratia, petere dispensatio- nem sui voti ab Episcopo, et non a Prælato suo, quasi cedendo privilegio exemptionis. Sed hæc quæstio generalis est de usu talis jurisdic-
tionis, præsertim in favorabilibus et volunta-
riis, quam, Deo dante, tractando de statu re-
ligioso, disseremus. Interim videri potest Pa-
norm., in cap. *Significasti*, de Foro compet.,
num. 11, et q. 7, tom. 8, qui partem negan-
tem late defendit, et videtur consentanea juri,
quia exemptio non est favor religiosi, sed re-
ligionis, cui non potest privatus renunciare,
cap. *Si diligenti*, de For. compet. Item quia per exemptionem anfertur jus Episcopo in ta-
lem personam, et confertur Prælato religionis
auctoritate Papæ, quam postea subditus sua
voluntate mutare non potest; et propter alia,
de quibus latius in loco allegato.

8. A quo Prælato novitiorum vota queant dispensari. — Sexto inquiri potest de noviti-
orum votis, a quo Prælato possint dispensari,
an a Prælato religionis, vel a proprio Episco-
po. Et habet locum quæstio, quando novitus
vult dispensari ante professionem; nam si ve-
lit usque ad professionem expectare, et inte-
rim ea servare, postea non indigebit dispen-
satione, nam in ipsa professione extingui-
tur, ut postea dicemus. Deinde aliud est agere
de propria dispensatione, qua omnino tollatur
vinclum voti, aliud de suspensione voti
quoad executionem pro illo anno probationis.
Nam pro illo anno, probabile est habere Præla-
tum religionis potestatem in novitium ad sus-
pendendam executionem quorumcumque votorū,
quæ vel opera religionis et ordinum
impedit, vel nimium aggravare possunt
onus religionis, quia pro illo tempore novitus
est commissus regimini Prælati religionis ut
eum gubernare possit, prout oportuerit ad fi-
nem probandi illum, et ut ipse etiam probare
possit religionem, unde habet omniem jurisdic-
tionem necessariam ad hunc finem. Est au-
tem maxime necessarium ut moderari possit
alia opera, vel onera, quæ vel impedire
possunt alia exercitia religionis, vel onerosa
illa reddere, ne illa occasione vel difficilior
reddatur religio, et perseverantia in illa, vel
omittenda sint opera religionis propter pecu-
liaria onera votorum. Quæ ratio locum habet,

sive talia vota facta sint ante assumptum reli-
gionis habitum, sive post, et ita idem de
utrisque dicendum est. Sive ergo hoc fiat per
modum indirectæ irritationis prohibendo ma-
teriam voti, sive per modum commutationis,
de qua postea dicemus, sive per modum in-
terpretationis, declarando pro eo tempore et
in eo statu non esse melius, nec gratius Deo
exequi talia vota, sive per modum justæ dis-
pensationis, certum videtur hoc genus suspen-
sionis esse licitum, et in potestate Prælati reli-
gionis.

9. Quocirca, si vota essent talia, ut solum
pro illo anno, et in tali statu et modo, et non
alias, essent observanda ex intentione voen-
tis, per talem suspensionem consequenter tol-
lerentur omnino, non tam per directam dis-
pensationem, quam per lapsum temporis pro quo
implenda erant, in quo justum impedimen-
tum intervenit. At vero si vota non sint onero-
sa vitæ religiosæ pro illo tempore, ut si sit votum
simplex et privatum easitatis, aut obe-
dientiae secundum illam regulam, aut sit de
execuendis ipsomet operibus religionis, ut de
servando debito silentio, vel similibus, non
est cur suspendantur, nec in Prælato religionis
est ad hoc potestas ex vi directi regiminis,
quia cessat ratio facta, ut constat; nec etiam
possunt tolli per absolutam dispensationem, ut
jam dicam. Deinde si vota obligent indiffer-
ter, ut vel in religione, vel extra servanda sint,
sive in sæculo, sive in religione sint facta, non
possunt per dispensationem simpliciter tolli a
Prælato religionis, sed hoc pertinebit ad pro-
prium Episcopum. Probatur, quia Prælatus
religionis non habet simpliciter jurisdictionem
episcopalem in novitium, sed tantum regimen
illius pro tali tempore, et propter talem finem:
ergo non potest tollere ejus vota, quatenus pro illo statu non impediunt finem illum.
Item novitus non mutavit statum simpliciter,
nec domicilium; ergo adhuc manet sub Epis-
copo suo, in his quæ absolute respiciunt perso-
nam suam; ergo ab eo pendet tam in hac quam
in similibus dispensationibus, sicut in litteris
dimissoriis, si ordinari vellet, et similibus. Et
hæc doctrina sumitur ex *Navar.*, d. cap. 12,
n. 65, et intelligenda est ex vi juris communi-
nis, nam si religio habuerit specialia privile-
gia, quæ Prælato conferant majorem potesta-
tem, illa uti poterit. Quid autem de commuta-
tione dicendum sit, si novitus ea uti velit, di-
cemus in sequentibus.

**10. A quo Prælato peregrinorum vota dis-
pensari queant.** — Ultimo interrogari potest de

bis qui iter agunt, et extra suam diœcesim
peregrinantur, a quo Episcopo possint in votis
suis dispensari, an a proprio, vel ab Episcopo
loci in quo versantur. In quo breviter dico,
quamdiu non mutatur domicilium, posse
Episcopum proprium dispensare in voto cum
suo subdito, etiamsi in alia diœcesi versetur,
quia hic actus est jurisdictionis voluntariæ, et
sine speciali solemnitate exteriori fit, et ideo
exerceri potest circa absentem, et extra terri-
torium existentem. Sicut etiam e contrario
Episcopus existens extra diœcesim potest
dispensare in votis cum suis subditis in epis-
copatu existentibus propter eamdem ratio-
nem, ut in simili de censura et ejus absolutio-
ne diximus. Addo præterea, non solum posse,
sed debere sic peregrinantem a suo proprio
Episcopo dispensationem sui voti obtinere.
Loquimur enim de proprio peregrinante, seu
iter agente, qui in alio loco nec domicilium,
nec quasi domicilium constituit, sed est in con-
tinuo transitu, vel tantum ad breve tempus ali-
bi negotiatur vel otiatur. Ille ergo nullo modo
est subjectus Episcopo alieni loci seu territorii
per se, vel in ordine ad votum, quia sola præ-
sentia localis ad hoc non sufficit, nec consuetu-
dine est introductum, nec est necessarium
(regulariter loquendo) ad subveniendum con-
scientiis, sicut est sacramentum confessionis,
et ideo non licet ab illo argumentum sumere,
de quo in proprio loco dictum est.

11. Opinatio aliorum. — Imo etiam de
his, qui per magnam anni partem alicubi ha-
bent quasi domicilium, ut sunt mercatores,
vel scholastici, dicunt multi non posse dispen-
sari in votis suis ab Episcopo loci ubi tunc
manent, sed a proprio Episcopo. Ita Abb., in
cap. *Nullus*, de Paroch., n. 4, quem sequen-
tur Angel., Sylvet. et Tabien., verb. *Domi-
cillum*. Et ratio est eadem, quia scholaris, verbi
gratia, simpliciter non est subditus Episcopi
Academie, sed solum quoad sacramenta ne-
cessaria, et ideo non potest ab eo ordinari si-
ne licentia sui Episcopi; eadem autem ratio est
de dispensatione voti. Dices: quid si necessi-
tas urgeat? Respondeo, necessitatem non dare
jurisdictionem ei qui pastor non est; erit ergo
tunc subveniendum necessitatibus ejus, qui voto
ligatus est, tanquam carenti pro tunc pastore,
qui possit cum illo in voto dispensare. Adde nul-
lam videri posse esse tam urgentem occasio-
nem quæ ad tollendum vinculum voti statim et
sine mora compellat. Nam si tantum sit aliqua
urgens occasio alicujus commoditatis humanæ,
illa non satis est ad tollendum voti vinculum,

præsertim invertendo ordinem ecclesiasticae
jurisdictionis, et illam usurpando. Si vero sit
necessitas spiritualis, ille subveniri poterit
alii mediis, vel saltem sufficiet pro tunc sus-
pendere executionem voti, et ad hoc multum
valere poterit auctoritas præsentis loci Epis-
copi, vel per modum interpretationis, vel fortasse
etiam per modum dispensationis in usu,
seu dilatatione executionis voti, quia hæc facilius
admitti potest ex voluntate interpretativa
proprii Episcopi, quam dispensatio in vinculo
voti.

CAPUT XII.

AN POTESTAS AD DISPENSANDUM IN VOTO DELE- GARI POSSIT, ET AN EO IPSO CENSEATUR CON- CESSA AD COMMUTANDUM?

**1. Delegabilis est tam potestas ad dispen-
sandum, quam ad commutandum vota.** — Di-
ximus de potestate ordinaria, dicendum se-
quitur de delegata: supponimusque hanc po-
testatem, sive sit ad dispensandum simpliciter,
sive ad commutandum, delegabilem esse,
quod est per se notum, quia eadem ratio de
illa est quæ de qualibet potestate jurisdictionis.
Solum oportet ut delegatio fiat ab haben-
te potestatem ordinariam, quia hoc est regu-
lariter necessarium ad delegationem; nam de-
legatus non potest subdelegare, nisi ubi hoc
ei fuerit specialiter concessum; ex parte vero
ejus cui fit delegatio, solum est necessarium
ut sit capax jurisdictionis ecclesiasticae, atque
adeo ut sit clericus, non vero ut sit sacerdos,
quia hæc dispensatio extra confessionem fieri
potest, et est actus externæ jurisdictionis, licet
voluntariæ. Suppono etiam hanc delegatio-
nem fieri semper ab homine, vel per specialia
indulta aut privilegia; nam de jure communi-
ni non constat aliquam delegationem similem
esse factam.

**2. Potestas ad dispensandum in votis, ne-
cessa est, ut sit specialiter delegata.** — Unde
suppono tertio, ut hæc potestas censeatur de-
legata, non satis esse ut aliqua similis potestas
concedatur, sed necessarium esse ut in specie
detur potestas ad dispensandum in votis. Tum
quia privilegium non plus valet quam sonat;
tum quia alias non constabit de voluntate de-
legantis, a qua hæc potestas pendet; tum
etiam quia a diversis non fit illatio. Unde, li-
cit concedatur potestas ad absolvendum ab
omni casu reservato, et ab omni culpa, poena
et censura, et ad dispensandum ab irregulari-